

VU Research Portal

Eenheid in Verscheidenheid

Kromdijk, P.

2017

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Kromdijk, P. (2017). *Eenheid in Verscheidenheid: Doorbraak in de Nederlandse Hervormde Kerk en de samenleving tijdens het interbellum*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Verzuiling en Doorbraak: omstreden en onduidelijk	11
1.2	De driehoeksverhouding van de doorbrekers	15
1.3	Periodisering	21
1.4	Werkwijze	23
1.5	Hoofdstukindeling	24
2	‘Wat nu?’ Een pleidooi voor openheid en bescheidenheid	27
2.1	Kuypers boodschap: wat nu?	29
2.2	Jan Rudolph Slotemaker de Bruïne: ‘sociaal’ geen vies woord	31
2.3	De ncsv en Eltheto: de nieuwe leiders	35
2.4	Eenheid en verdeeldheid	38
2.5	Barthianisme en neocalvinisme: het standpunt bepalen	44
2.6	Openheid en bescheidenheid: R. Houwink en G.H. Slotemaker de Bruïne	46
2.7	Barthianen: een groep? De consequenties van persoonlijke verschillen	53
2.8	Conclusie	56
3	Eenheid in viervoud	59
3.1	Kuypers eenheid: souvereiniteit in eigen kring	61
3.2	Hoedemakers eenheid: ‘heel de kerk en heel het volk’	65
3.3	Gunnings eenheid: de <i>Una Sancta</i>	69
3.4	Gunnings pleidooi voor openheid en bescheidenheid: de ontvangst van het Gunning-gedachtegoed door de volgende generatie	72
3.5	Van eenheid bij Gunning, Kuyper en Hoedemaker naar eenheid bij Barth	76
3.6	Conclusie	79
4	Doorbraak: publieke debat	81
4.1	<i>Woord en Geest</i> en <i>Algemeen Weekblad</i>	82
4.2	De kerk en de moderniserende samenleving (1925-1929)	86
4.3	Kerk en samenleving in zwaar weer (1930-1935)	92
4.4	De hervorming van de kerk en de samenleving (1935-1940)	100
4.5	Conclusie	105

5	Doorbraak: Personen	107
5.1	Willem Banning en Jan Buskes jr.: Doorbraak als toenadering van christendom en socialisme	110
5.1.1	Willem Banning (1888-1971)	110
5.1.2	Johannes Jacob Buskes (1899-1980)	112
5.1.3	Banning en Buskes	116
5.1.4	Slot	121
5.2	Kornelis Heiko Miskotte en Jan Koopmans: Doorbraak als theologische kritiek op christelijke organisaties en verwerping van de antithese	123
5.2.1	Kornelis Heiko Miskotte (1894-1976)	123
5.2.2	Jan Koopmans (1905-1945)	127
5.2.3	Slot	132
5.3	Hendrik Kraemer, Gerardus van der Leeuw, Jo Eijkman en Philip Kohnstamm: Doorbraak als het vinden van eenheid en toenadering in kerk en samenleving	132
5.3.1	Hendrik Kraemer (1888-1965)	133
5.3.2	Gerardus van der Leeuw (1890-1950)	137
5.3.3	Johan Eijkman (1892-1945)	140
5.3.4	Philip Abraham Kohnstamm (1875-1951)	142
5.3.5	Slot	142
5.4	Doorbraak als religieus of christelijk ideaal voor de Nederlandse samenleving	146
5.5	Conclusie. Eerst de kerk, dan de samenleving	153
6	Conclusies	156
6.1	De onbekende voorgeschiedenis van de Doorbraak	156
6.2	De Doorbraak en de NCSV	157
6.3	De Doorbraak en de Nederlandse Hervormde Kerk	158
6.4	De theologie achter de Doorbraak	158
6.5	De Doorbraak als toenadering tussen christendom en socialisme	159
6.6	De ontwikkeling van de Doorbraak (1918-1940)	161
6.7	De vooroorlogse Doorbraak: een tussenstand	163
6.8	Verder onderzoek	165
	Epiloog	167
	Bijlagen	169
	Bijlage I Abonnementenverloop Woord en Geest	169
	Bijlage II Brief van Karl Barth aan Hromadka (in vertaling in <i>Woord en Geest</i> 7 oktober 1938)	169
	Samenvatting	170
	Summary	176
	Bronnen en literatuur	179
	Register op namen van personen	188